FORENINGEN

DANNEBROG

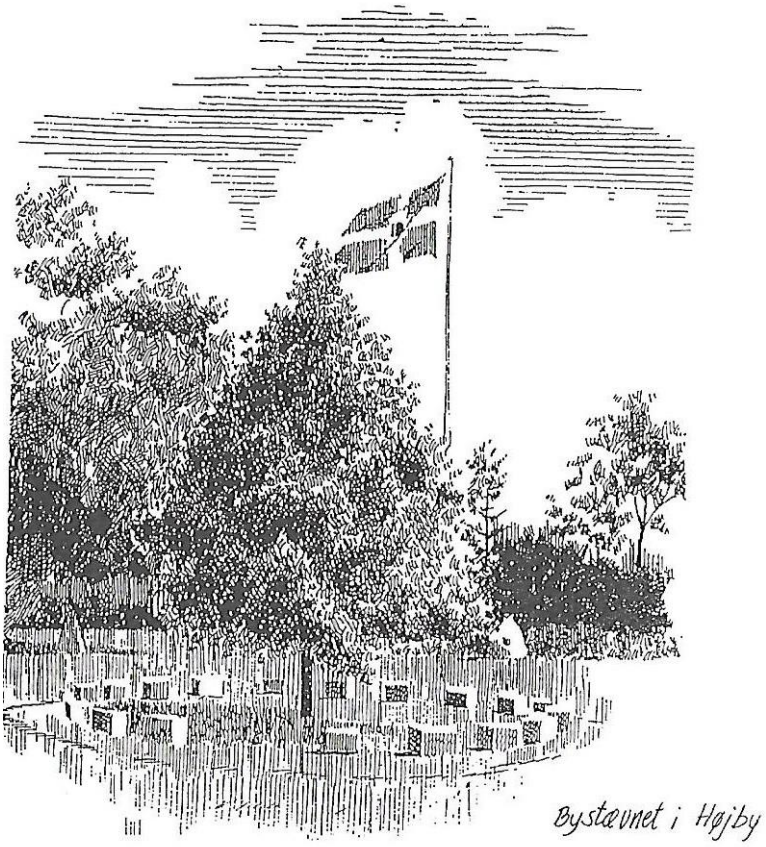

15. JUNI
1899 - 1999

Forord

En traditionsrig og helt speciel forening er værd at fejre.

I de 100 år Foreningen Dannebrog har eksisteret, er der sket mangt og meget. For os har det derfor været naturligt at markere denne begivenhed med et jubilæumsskrift, som på tematisk vis fortæller træk af foreningens – og Højbys historie.

Oplysninger fra Lokalhistorisk Arkiv i Højby, protokoller, biografier og samtaler med nogle af foreningens æresmedlemmer har dannet baggrund for materialet.

Vi håber, at dette jubilæumsskrift må være til glæde for foreningens medlemmer og andre interesserede, og vi udtrykker vores tak til alle, som har været os behjælpelige med oplysninger.

Bestyrelsen.

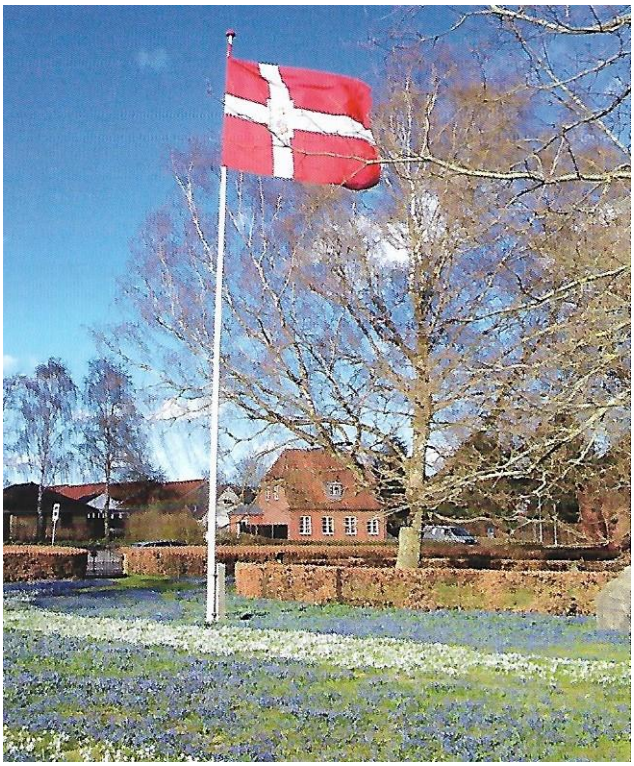

Indholdsfortegnelse:

side

Foreningens opståen…… 4

Klaus Berntsens tilknytning til Foreningen dannebrog og Højby……..8

Foreningens traditioner……11

Anlægget……..14

Mindestene……..17

Stævnestene……21

Træk af Højby Sogns historie……25

Æresmedlemmer……28

Erindringer om livet i Højby……29

Nye tiltag……..33

Særlige begivenheder……..34

Flagkalender……37

Jubilæer……38

På vej mod 100 år……..39

Jubilæumsprogram……..42

Foreningen Dannebrogs bestyrelsen i 1999……..43

Foreningen **Dannebrog**

I daglig tale Dannebrogsforeningen.

Foreningens opståen

Der findes desværre ingen protokol fra foreningens start i 1899. De ældste optegnelser er fra 1918. Men der findes et kort resumé over de første 20 år af foreningen Dannebrogs liv.

”En aften i 1899 var en kreds af Højby´s kvinder samlet til en privat fest, og ved den lejlighed kom snakken ind på Bystævnet, som var i en meget dårlig forfatning.

På grund af Sydfynske Jernbanes anlæggelse i 1876 var det blevet flyttet fra sin oprindelige plads, hvor stationsvejen (red. Det nuværende Banehøjvænget) nu går, og hen til sin nuværende plads (red. Ved baneoverskæringen på Højbyvej).

Ved den lejlighed blev pladsen afgrænset med et stakit. Dette stakit lå ødelagt ned langs højens sider. – Ligeledes var flaget gået itu, og det hele var meget trist at se på.

Deltagerne ved dette selskab blev enige om at prøve at vække interesse for at få istandsat Bystævnet.

Man nedsatte en komite af handlekraftige gårdmandskoner, som kom fra forskellige gårde i Højby: Ane Hansen fra ”Østergård”, Marie Larsen fra ”Brobæk”, Hanne Kristiansen fra ”Thorsagergård”, Ane Kirstine Jensen fra ”Aulkær”, Marie Rasmussen fra ”Lundsgård”, og Marie Madsen fra ”Nørrelund”.

Disse koner samlede nu interesserede fra hver sin del af sognet, og ved godt og ihærdigt arbejde fik de gjort de fleste beboere interesseret. – Det blev til følgende 62 bidragydere, som ydede et bidrag af forskellig størrelse alt efter evne. Der indkom i alt 55,35 kr. samt 5,- kr., for salg af det gamle stakit. – Til årlig vedligeholdelse fik man 7,60 kr.

Da stævnet hen på foråret stod færdig, kunne man i ”Fyns Tidende” den 21. marts 1899 læse følgende:

”I Højby holdes i søndags en festlighed, ved hvilken der indviedes et nyt flag til stævnet i byen.

Kl. 16.00 samledes man i forsamlingshuset, hvorfra man gik til stævnen og hejste flaget. Både dettes anskaffelse og stævnes istandsættelse er forestået af byens kvinder. Da man havde hejst flaget, gik man igen til forsamlingshuset, hvor konerne havde indbudt til fællesspisning. – Her talte partikulier Niels Hansen for stævnen, og folketingsmand Kr. Jensen for kvinderne og fremhævede, at Højbys kvinder havde formået at gennemføre, hvad sognes mænd ikke kunne, at få stævnen istandsat. Der holdes flere taler, og efter spisningen tog man sig en svingom”.

Uddrag fra sognerådsmøde den 23. februar 1899:

Til forsamlingshuset for at benytte det ved en fest ved stævnes og fanens indvielse, når den er lavet i stand, ansættes 3,00 kr. og 1,00 kr. for hver time over kl. 12 midnat.

Underskrevet: N.K. Nielsen, Kr. Larsen, Niels Andersen, Lars Pedersen, Rasmus P. Hansen.

Uddrag af Regnskabsbog:

Bidrag til istandsættelse af Højby stævne den 19. marts 1899

Løbe nr.	1.gårdmd.	Frederik Madsen	2,00 kr.
	2.gårdmd.	Peder Hansen	2,00 kr.
	3.gårdmd.	Kristen Jensen	2,00 kr.
	4.gårdmd.	Lars Kristiansen enke	1,00 kr.
	5.gårdmd.	Hans Larsen	1,00 kr.
	6. lærer.	H. Sørensen	1,00 kr.
	7. træskomager.	Rasmus Petersen	50 øre
	8. skomager	C. Petersen	50 øre
	9. rentier	Niels Hansen	1,00 kr.
	10.rentier	Peder Hansen	50 øre
	11. gæstgiver	Peder Johansen	2,00 kr.
	12. maler	Balslev	1,00 kr.
	13.gårdmd.	Niles Kr. Nielsen	2,00 kr.
	14.gårdmd.	Hans L. Hansen	1,00 kr.
	15.politiass.	Frederiksen	1,00 kr.
	16.dyrlæge	C. Jakobsen	2,00 kr.
	17.maler	Winther	50 øre
	18.	Margrethe Jensen	1,00 kr.
	19.	Sine Nielsen	25 øre
	20.portør	Niels Hansen	50 øre
	21.skrædder	M.P.Hansen	15 øre
	22. bødker	P. Bøgedal	75 øre
	23.forvalter	J.Lage	1,00 kr.
	24. snedker	Nielsen	1,00 kr.
	25.gårdmd.	Mads Hansen	1,00 kr.
	26.gårdmd.	Hans Rasmussens enke	2,00 kr.
	27.gårdmd.	Jørgen Petersen	2,00 kr.
	28.murer	Lars Nielsen	50 øre
	29. postbud	Hans Kristiansen	50 øre
	30.gårdmd.	Kresten Larsen	2,00 kr.
	31.gårdmd.	Hans P. Larsen	1,00 kr.
	32.smed	Th.Sander	1,00 kr.
	33.gårdmd.	Anders Jørgensen	2,00 kr.
	34.gårdmd.	Jørgen Andersen	1,00 kr.
	35.murer	Rasmus P. Hansen	50 øre
	36.gårdmd.	Knud Madsen	1,00 kr.

37.gårdmd.	Jens Larsen	1,00 kr.
38.husmand	Hans P. Larsen	50 øre
39.husmand	Niels Nielsen Godske	50 øre
40.husmand	Rasmus Knudsen	50 øre
41.gårdmd.	Niels Klausen	1,00 kr.
42.husmand	Mads Kristiansen	25 øre
43.	Madam Duch	1,00 kr
44.husmand	Jørgen Petersen	35 øre
45.husmand	Urban Petersen	50 øre
46.husmand	Jørgen Kristensen	50 øre
47.banevogter	Lars Nielsen	25 øre
48.husmand	Rasmus Rasmussen	50 øre
49. gårdmand	Kristen Jeppesen	50 øre
50	Lindeskovgård	1,00 kr.
51.husmand	Hans P. Rasmussen	50 øre
52.husmand	Hans Hansen	50 øre
53.husmand	Jørgen Madsen	50 øre
54. forpagter	Rasmus Frederiksen	50 øre
55.husmand	Jørgen Jensens enke	25 øre
56.gårdmd	Søren Hansen	50 øre
57.gårdmd.	Niels Andersen	1,00 kr.
58.sadelmager	Anders Nielsens enke	25 øre
59.mejeribestyrer	Hans Fr. Jørgensen	1,00 kr.
60.	Stine Sørensen	75 øre
61.æggehandler	Niels Jørgensen	25 øre
62.husmand	Niels Jensen	25 øre
For det gamle stakit		5,00 kr.

Men ellers skal man hen til 1918, hvor gårdejer Hans Laurits Hansen tilbød foreningen en jordparcel beliggende ved siden af forsamlingshuset. Her forestillede han sig anlæggelse af en mindeplads med bautastene for landets bedste mænd, samt en større sten for Grundloven og den frihed, der ved grundlovsændringen i 1915 blev givet til kvinderne, så de i politisk henseende stod fuldt på højde med mændene.

På den årlige generalforsamling vedtog man at modtage det generøse tilbud for 2.000, - kr., som det ville koste at realisere planen.

Om dette kan læses i referat fra ”Fyns Tidende” den 16. juni 1919:

Mindeplads i Højby indvies.

” I længere tid har man i Højby omgåedes med planer om at anlægge en mindeplads. – Nu er planen virkeliggjort, takke være giveren af mindepladsen, gårdejer Hans Laurits Hansen, og en kreds af kvinder i Højby, der energisk har arbejdet for denne sag.
Pladsen er meget smuk og et eksempel til efterfølgelse for andre. Den står som et smukt minde om de betydeligste begivenheder i Danmarks historie og om mænd, vi er takskyldige. – På pladsen er i alt opsat 10 sten.
Til indvielsen i går havde der trods det regnfulde vejr indfundet sig 600 tilhørere. Ret før mødets begyndelse kom flere ret kraftige byger, men det blev dog tørvejr, så indvielsen kunne foretages på selve pladsen.
Her holdt folketingsmændene Neergaard og Klaus Berntsen interessante og vægtige foredrag.
Hr. Neergaard talte om minderne og deres betydning og om udviklingen op til de seneste tider.
Hr. Berntsen talte om Valdemarsdagen og vort flags historie.
Frk. Kirstine Larsen bød på Dannebrogs- foreningen vegne velkommen til talere og forsamling, ligesom hun udtrykte stor tak til Hans Laurits Hansen, der havde skænket pladsen, samt til alle, der havde bidraget til at forskønne denne”.

Giveren Hans Laurits Hansen og bestyrelsen i 1919 Højby Lokalhistorisk Forening

Klaus Berntsens tilknytning til Foreningen Dannebrog og Højby

Klaus Berntsen, der blev født den 12. juni 1844 i Eskilstrup, blev allerede som 14 -årig optaget af Christian Kolds høj- og friskoletanker. 17 år gammel modtog han i 1861 dette brev fra Kold:

” Kære Berntsen

De bedes beskikke Deres hus for straks efter nytår at overtage ledelsen af Friskolen I Højby, hvor ti vakre børn og en opvakt friskolekreds venter dem.

Deres hengivne

C.Kold”.

Det var en hård tid og spændingerne mellem sognets beboere så store, at de, der løste sognebånd til Sdr. Nærå eller inviterede en grundtvigianer til gilde, blev udvist af det gamle bylaug i Højby. Hvis der skete et dødsfald blandt friskolefolkene, kunne ikke engang den nærmeste familie deltage i begravelsen.

Forholdene bedres lidt, men det store vendepunkt indtraf, da sognefogedens 10- årig datter kom og spurgte, om hun kunne blive meldt ind i friskolen. – Klaus Berntsens undrede sig, for hendes far havde været en af de skarpeste modstandere. Forklaringen var, at den lille pige havde været meget syg, og faderen havde lovet hende, at hun måtte komme i friskolen, når hun var blevet rask. Det løfte hold han, og herefter gik det fremad med friskolen, der ved Berntsens afrejse talte 80 elever mod 10 elever i almueskolen.

Det var ikke kun skolen, der optog Berntsen. Han startede bl.a. også en aftenskole, skytteforeningen og en sangforening. Endvidere tog han sammen med pastor Johannes Clausen initiativ til etableringen af forsamlingshuset.

Fra 1865 var Berntsen interesseret i politik. Han blev ikke valg til Rigsdagen første gang, han stillede op. Derimod blev han i 1869 valgt til sognerådet og blev sognerådsformand i en alder af 25 år.

På dette tidspunkt var det planlagt at anlægge en jernbane mellem Odense og Svendborg. Den oprindelige linjeføring mellem Odense og Ringe gik via Volderslev, Nr. Lyndelse og Freltofte og ikke gennem Højby, hvor Berntsen var sognerådsformand. – Betingelsen for at få linjen flyttet, så den gik gennem Højby, var at der blev tegnet en større aktiekapital end den, der var på linjen over Nr. Lyndelse. Dette lykkes, og Højby var således med til at fejre banens indvielse i 1876.

Toget var festligt udsmykket, da det kørte sin første tur, og på alle stationer var lokalbefolkningen mødt op, hver med en taler i spidsen. I Højby blev det naturligvis Klaus Berntsen, der skulle holde tale.

Dan nu banen skulle til Højby, havde sognerådet fået lov til at vælge stationspladsen. Det blev bestemt at denne plads skulle lægges midt i byen. Derfor måtte det gamle ”Bystævne” flyttes til en plads ved siden af banen. På pladsen blev lavet en forhøjning, og

navnestenene blev flyttet og genopstillet. – I forbindelse hermed fik også Klaus Berntsen sin navnesten.

I 1882 flyttede Berntsen til Særslev for at blive leder af den ny højskole,

Den politiske interesse medførte, at Berntsen blev valgt ind i Rigsdagen for Venstre i 1973, og her sad han uden ophør indtil 1926, hvor han ikke genopstillede. Han var 82 år og havde været folkevalgt i 53 år. Det er ikke opnået af andre, og det er svært at forestille sig det bliver gentaget. – I Rigsdagen fik han betydelig indflydelse bl.a. ved systemskiftet i 1901, og han indtog betydelige poster som indenrigsminister 1908 -09, forsvarsminister 1920-22 og ikke mindst konseilspræsident 1910-13. – At være konseilspræsident svare til vore dages statsminister, og det var her, han indskrev sig i Danmarkshistorien, som den der forberedte grundloven af 1915, den grundlov der gav kvinderne valgret.

På grund af 1. Verdenskrigs udbrud blev grundlovsændringen udskudt og kom i udvalg, Formanden for grundlovsudvalget var Klaus Berntsen, og selv om han ikke mere var konseilspræsident, men i opposition blev han bedt om at være det samlede Folketings eneste ordfører ved den endelige behandling i Rigsdagen. Det har været en meget stor ære.

Ved sin fremlæggelse sagde han bl.a.:

”Når dette Grundlovsforslag i dag er vedtaget her i Tinget og derefter får Kongens stadfæstelse, har det danske folk fået den frieste forfatning, der finde i Europa, og så er Junigrundloven Folkes ikke blot moralsk, men også juridiske ret. – Vi bygger her Danmarks politiske fremtid på et bredt grundlag. Det bliver ikke enkelte samfundsklassers, men hele folkets sag at bære fremtidens udvikling. Derfor har vi givet valgret til kvinderne. Der dannes herved en naturlig bro mellem hjemmene og fædrelandet, så fremtidens Danmark mere end hidtil kommer til at hvile på de tusind hjem.”

Efter afstemningen, hvor grundloven blev vedtaget med 111 stemmer mod 1, råbte æresformanden for Dansk Kvindesamfund Fru Jutta Bojsen Møller fra tilhørerpladserne:

”*Grundloven Leve!”* Det besvaredes med rungende hurraråb.

Uden for dagsordenen gav formanden atter ordet til Klaus Berntsen. Tingets medlemmer rejste sig til ære for ham, og han sagde bl.a.:

”Vi mænd af alle partier har godvilligt og frivilligt delt magten i fremtiden med de danske kvinder. Vi byder dem et hjertelig velkommen til fælles arbejde for fædrelandets fremtid. Kvinderne er nu ganske anderledes rustet til at træde ind i det offentlige liv, end mændene var, da de fik valgret i 1849. Vi står nu lige for loven, alle fattige og rig, læg og lærd, kvinder og mænd, og jeg vil gerne udtale ønsket om, at vi alle i fællesskab må bygge fremtidens Danmark og føre en jævn og rolig udvikling til held og lykke for kongen, folket og fædrelandet.”.

Selvom de ikke var fra samme parti, aflagde ministrene Zahle, Brandes og Rode besøg i Klaus Berntsens hjem, hvor de overrakte en stor sølvpokal med indskriften:

” Konseilspræsident Klaus Berntsen forelagde 23. oktober 1912 det grundlovsforslag, hvoraf fremgik Grundloven af 5. juni 1915.”.

Med pokalen fulgte 41 hvide og røde roser, en for hvert af de år han havde været medlem af folketinget.

Den nye grundlov fejredes overalt i landet. Adskillige steder plantedes en grundlovs Eg. I Klaus Berntsens fødeby Eskilstrup plantedes en Kvindernes Eg, hvorfra Foreningen Dannebrog har fået et frø, der som udviklet træ plantes i anlægget i anledning af 100 års jubilæet.

Klaus Berntsen glemte ikke Højby og var en trofast taler ved særlige lejligheder bl.a. ved indvielsen af Mindepladen den 15. juni 1919.

Allerede i 1881 mødte Klaus Berntsens kronprins Frederik de senere Kong Frederik d. VIII på Odense slot. De knyttede stærke venskabelige bånd, og det formodes at være dette venskab, der gav Klaus Berntsen mulighed for at give Foreningen Dannebrog ret til at flage med Dannebrog signeret med det danske rigsvåben ved særlige mærkedage.

Klaus Berntsen døde den 27. marts 1927 i København. Bisættelsen fandt sted i Marmorkirken, hvor der med Kong Christian d. X i spidsen var mødt en tusindtallig skare.

Jordfæstelsen fandt sted i Højby, hvor der kom ca. 10.000 mennesker fra såvel Fyn som fra resten af landet. Ældere mennesker fra Højby kan fortælle om en oplevelse, de aldrig har glemt. Det er naturligt, at hans grav er her, ikke blot fordi han i forvejen havde to grave, sin første hustrus og deres lille piges, men også fordi det var herfra hans voksne liv begyndte, og når han omtalte byen, sagde han sommetider: *" Hjemme i Højby".*

Foreningens traditioner

Det har i øvrigt været tradition i foreningen, at man en gang om året inviterede mændene til fest med spisning og dans. Og altid har der været underholdning, næsten altid med lokale kræfter.

Fredag den 11. februar 1938 havde Foreningen Dannebrog selskabeligt samvær for forrentningens medlemmer med familie, hvor lærer Frovin Jensen så smukt fortalte om foreningens historie, hvilket vakte stort bifald fra den talrige forsamling. Derefter læste kgl. Skuespiller Henrik Malberg. Aftenen sluttede med fælles kaffebord og dans.

Kgl. Skuespiller Henrik Malberg, talte ved foreningens fest i 1938.

Henrik, var for øvrigt storebror til den senere så kendte Peter Malberg

Den 23. december 1941 afholdtes festligt samvær for foreningens medlemmer med familie.

Mejerist Langballe holdt Danmarks aften med foredrag og lysbilleder under musikledsagelse. Formanden takkede for det gode foredrag under forsamlings fulde tilslutning. Der var som sædvanligt kaffebord, lodsedler og efterfølgende bal.

Dannebrogsfesten blev i januar 1945 aflyst af politimesteren på grund af mund- & klovsyge.

Den 19. marts 1949 fejrede man foreningens 50 års jubilæum ved en fest i forsamlingshuset. Efter kaffebordet blev der sunget en sang, som var skrevet til den festlige lejlighed:

Mel: Om dannebrog jeg ved, det faldt fra himlen ned.

/: Vi mindes her i dag vor stævne og des flag

Da det jo er vi koner, som har ordnet den sag:/

Vi derfor vor forening for ”Dannebrog” har kaldt,

og den blev jo oprettet, da stævnet lå forfaldt.

Vor stævne pæn og stærk, er Højby koners værk

HURRA! HURRA! HURRA!

/:Vi sammen holde skal, at vi kan få et knald.

Så vi vil invitere alle mænd til bal:/

Vi kan dem jo traktere så godt som vi formår,

Og håber vor indbydelse de ikke vil forsmå.

Vor stævne høj og stolt skal stedse blive holdt.

HURRA! HURRA! HURRA!

/:Vi mødes hver især, som Dannebrog har kær,

Dog alle, allerhelst med strålende humør, :/

Thi det skal ikke siges, vi tabt er bag en vogn,

Men vi er koner der respekterer Højby sogn.

Vor stævne skal bestå med gamle Dannebrog.

HURRA! HURRA! HURRA!

Aftenen sluttede med underholdning og dans.

Lørdag den 28. juni 1952 holdt foreningen generalforsamling under lidt usædvanlige former. Først var der en meget morsom fodboldkamp i Karen Vestergårds fælle imellem håndværkerne og landmændene. – Dette initiativ var taget for at skaffe lidt penge til foreningen.

Det blev en vellykket aften. Landmændene kom i pyntet vogn med traktor for, og med musik kom håndværkerne i en pyntet lastbil. – Spillerne var i morsom udklædning. Der var 300 tilskuere. Landmændene vandt 2 – 0.

Efter kampens afslutning var der kaffebord i forsamlingshuset, og barber Andersen havde skrevet en morsom og aktuel sang til lejligheden.

Den 8. november samme år afholdes fest i forsamlingshuset for medlemmer med familie. Der blev hold fordrage af sygeplejerske frk. Nielsen, Ringe sygehus. Hun fortalte om turen med Jutlandia til Korea. Derefter fælles kaffebord og underholdning af koncertsanger Hecter, Odense. Samt elever far folkemusikskolen i Odense. Til slut et par timers dans.

Ved den årlige fest i 1957 havde lærer Gundersen på bestyrelsens opfordring dannet et pigekor (14 børn), som sang en afdeling danske sange.

Derefter underholdt Brdr. Klint med et musikalsk show. Under dansen som varede til kl. 24, var der ballondans og ”Prøv lykken”. Hele festen forløb godt og havde samlet 175 deltagere. Billetprisen var 3 kr. for voksne og 1. kr. for børn.

I oktober 1960 afholdt man en vinterfest. Hurtigtegneren Lage Jacobsen, Odense, fortalte og illustrerede H.C. Andersens eventyr til stor jubel for de store og små. Derefter drak man kaffe og fik sig en svingom.

Den 15, juni 1973 holdt foreningen generalforsamling i forsamlingshuset. Efter generalforsamlingen fremviste Lis Ejersbo en film fra sin rejse i Østen med Flensted-Jensens gymnastikhold.

Der har bl.a. været sketch med Aksel Hansen (”skrædder”) og Poul Skårup **i 1983.**

Underholdningen i 1988 var opvisning i lancier danset af 24 festklædte Højby borgere, damerne i lange kjoler og mændene i kjole og hvidt. Det var et meget festligt indslag til lige stor glæde for publikum og de dansende.

Ved de årlige generalforsamlinger i 1990 og1991, fortalte Bent Ødegaard om Højby før og nu og viste nogle lysbilleder. Det var meget interessant, for når tingene ændrer sig, glemmer man ofte, hvordan det har været tidligere.

Ved Dannebrogsfesten i 1993 underholdt ”MADAMMERNE”, en næsten lokal kvindegruppe, som mest optræder på Cafe Bakkegården. – Det var festligt.

På generalforsamlingen den 7. juni 1995 fortalte Elsebeth Henriksen om sit arbejde blandt handicappede i Minibo. Det er en amtsinstitution, som inden for de sidste år har etableret en ny afdeling på Lindegården i Højby. Det er godt at være lidt orienteret, så vi kan behandle beboerne på en rigtig måde, når vi møder dem i brugsen, eller andre steder i Højby.

I 1998 havde vi på generalforsamlingen besøg af John Skovhus Nielsen. Han er uddannet diakon og leder af Kirkens Korshærs Herberg i Benediktsgade, Odense. Han fortalte meget levende og interessant om mennesker (mest narkomaner og alkoholikere), som har det svært, og som lever på livets skyggeside.

Anlægget

I forbindelse med foreningens 25. års jubilæum blev der ansat en person med ansvar for renholdelse af anlægget.

I årenes løb har der været forskellige ansatte, og vognmand Johannes Nielsen og hans kone var de sidste, som for et årligt beløb på 300, -. kr. stod for pasningen af anlægget.

1936:

I forbindelse med en udvidelse af Svendborgvej gennem Højby samt regulering af vejkrydset ved Højby Kro har Odense Amts Vejvæsen forlangt 170 kvm. Jord af anlægget udlagt til ny vej. – Pris 2,59 kr. pr. kvm. – I alt 425,- kr.

November 1945:

Mindepladsen havde lidt overlast på grund af krige. Der er af Vurderingskommissionen for Svendborg Amt indstillet en erstatning lydende på 410,- kr. for værnemagernes benyttelse af anlægget. Det blev vedtaget, at lade gartner Rasmus Jensen, Årslev foretage istandsættelsen.

1953 -1956:

Foreningen indsendte den 10. december 1952 en ansøgning til skattedepartementet om fritagelse for ejendomsskat for anlægget, og da man ingen svar har fået, blev det drøftet at lade en sagfører se på sagen, og det vedtoges at tage kontakt til landsretssagfører Gustav Larsen.

1.juli 1953 var der endelig kommet svar fra skattedepartementet, hvori de udbad sig tilsendt skøde samt foreningens love, og det vedtoges at sende dem.

31. januar 1955 måtte man fremsende nye papirer, da de tidligere indsendte og underskrevne papirer var forlagt hos sagføreren. – 20. juni 1956 meddeles at skattespørgsmålet efter 4 års søgen og forhandling med ministeriet er løst. Anlægget skulle nu være skattefrit, *og sådan endte den anden puniske krig med skattevæsenet*.

1955:

I juni 1955 havde sognerådet henstillet til bestyrelsen, om at få ca. 4 meter af anlæggets facade til parkeringsplads, i mod at kommunen afholdt udgifterne for at anlægget blev bragt i orden igen. Bestyrelsen var ikke indstillet derpå, idet anlægget var en gave, der var skænket foreningen, og som ifølge gavebrevet skulle bevares i samme stand, som det var skænket. – Det blev vedtaget at lade generalforsamlingen tage den endelige beslutning. Forslaget blev nedstemt med stor overvægt.

1961:

Kommunen overtog vedligeholdelsen, da foreningen ikke kunne overkomme det tidsmæssigt og økonomisk.

1962:

Det blev på generalforsamlingen meddelt, at et mageskifte med en del af anlægget og den bagved liggende jord var bragt i orden mellem Højby kommune og foreningen Dannebrog. – Dette mageskifte var blevet tinglyst.

1965:

Generalforsamlingen afholdt den 26. oktober 1965

På dagsordenen var foreningens eventuelle overdragelse til kommunen. – Man drøftede situationen, og der var forskellige indlæg bl.a. af Jensine Kristiansen, Karen Jensen og Esther Nielsen m.fl., men alle med ønsket om, at foreningen skulle forsætte, hvis det på nogen måde kunne lade sig gøre. Forslaget om kommunens overtagelse af både anlæg og bystævne blev forkastet med stort flertal. – Derimod var der tilslutning til bestyrelsens forslag om at søge om et årligt tilskud, ligesom man besluttede at forhøje årskontingentet til 5, - kr.

I forbindelse med mageskiftet mellem Højby kommune og Foreningen Dannebrog blev det vedtaget at begynde rydning og planering af pladsen i efteråret. Kommunen påtager sig de udgifter, der bliver i forbindelse med rydning, planering, græs såning og plantning af hæk, i alt 1.700,- kr. – Den videre beplantning skal foreningen selv tage sig af, og foreningen har derfor meldt sig i Ø-stifternes Haveselskab, hvor de har mulighed for at få råd og vejledning af havebrugskonsulenten.

1967:

I påsken rasede en voldsom storm. Det gik ud over beplantningen i anlægget og både flagstangen på stævnet og i anlægget knækkede. Der er derfor plantet 3 nåletræer i anlægget, og en ny flagstang er sat op begge steder.

1969:

24. september 1969 afholdt man ekstraordinær generalforsamling, da man havde fået mulighed for en flytning af bystævnet fra pladsen ved banen og til den hjørnegrund, hvorpå Højby Telefoncentral lå, og som stødte op til anlægget. Denne grund er blevet overdraget foreningen af Årslev kommune gennem forhandlinger med amtsvejvæsenet. (red. senere har foreningen fået bragt det juridiske i orden i form af et skøde.) Forslaget blev enstemmigt vedtaget, og ligeledes var der enighed om, at formand Marta Andersen skulle henvende sig til haveselskabet om en tegning.

1970:

I maj gik man så i gang med at forberede flytningen af bystævnet. Der blev vist stor interesse og hjælpsomhed fra beboernes side. Flere landmænd var flinke til at bearbejde jorden med deres traktorer, hvor efter man gik i gang med at plante. Mange havde også bidraget med pengebeløb, og på grund af den udviste velvilje kunne man, udover de planter man flyttede fra det gamle bystævne, også købe en del nye buske – bl.a. rododendron.

Ved den lejlighed plantede Marta Andersen og Birthe Tornhøj hver sit fyrretræ. Martas træ gik ud, hvorimod Birthes voksede sig højt og flot. – Så hver gang Birthe gik tur med sit barnebarn, kom bemærkningen: *" Det træ har min mormor plantet".* I forbindelse med

reetableringen af bystævnet blev stenene renset og inskriptionen malet op, hvorefter stenene blev sat efter de gamle matr.nr.

1996:

Først på året havde bestyrelsen aftalt med havearkitekt Lise Bendix fra Odense kommune, at der skulle ses på beplantningen i anlægget. En del trængte til at blive fældet og noget nyt plantet. – Lise Bendix lovede at udarbejde et forslag, som bestyrelsen ville få til godkendelse.

Det forslag var en del anderledes, end man havde forstillet sig, men efter at have korrigeret tegningen lidt, var bestyrelsen enig om, at det var et godt og spændende forslag, som man accepterede med glæde. – Ikke mindst fordi der kom mere samling over mindestenene. Og nu hvor anlægget er færdigt, står bøgepurren meget smuk hele året- spæd lysegrøn om foråret og med de brune blade on vinteren. – Stadsgartneren har også lagt mange tusinde forårsløg i plænen, så det er et smukt syn til glæde for alle forbipasserende.

Hver forår bliver minde- og stævnestenene i anlægget skuret med klorin, så de grønne alger forsvinder og inskriptionen kan stå klart og tydeligt. Tidligere foregik det hele med håndkraft, men selv en gammel forening kan blive lidt moderne, så nu tager vi en højtryksrenser til hjælp.

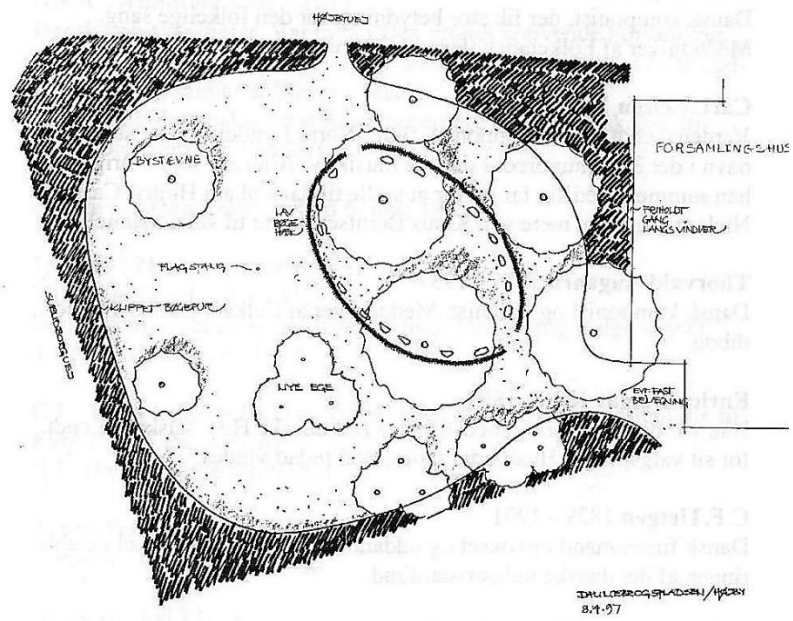

Tegning over anlæggets renovering i 1997

Mindestenene

I årenes løb er der opsat adskillige sten i anlægget. De mennesker, der her bliver mindet, har haft stor betydning for historien og kultur, nogle nationalt og andre mere lokalt.

Oluf Ring 1884 - 1946

Dansk komponist, der fik stor betydning, for den folkelige sang. Medudgiver af Folkehøjskolens Melodibog.

Carl Nielsen 1865 -1931

Verdenskendt dansk komponist, født i Nørre Lyndelse. Det største navn i det 20. århundredes danske musikliv. Allerede som 8-årig gik han sammen med sin far ud for at spille til dans bl.a. i Højby. Carl Nielsen fik af sin nære ven Klaus Berntsen støtte til sin uddannelse.

Thorvald Aagaard 1877 -1937

Dansk komponist og organist. Medudgiver af Folkehøjskolens Melodibog.

Enrico Dalgas 1828 -1894

Han var direktør for og medstifter af Det danske Hedeselskab. Kendt for sit valgsprog: ”*Hvad udad tabes, skal indad vindes.”*

C.F. Tietgen 1829 -1901

Dansk finansmand opvokset og uddannet i Odense. En ildsjæl i etableringen af det danske industrisamfund.

Niels Johannes Fjord 1825 – 1891

Dansk landbrugsforsker og præsident for Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskab.

Hans Tausen 1494 -1561

Dansk teolog og biskop i Ribe. Anses for at være Danmarks største reformatorskikkelse.

Thomas Kingo 1634 -1703

Dansk salmedigter og biskop over Fyn.

Hans Adolf Brorson 1694 -1764

Dansk salmedigter og biskop i Ribe.

N.F.S. Grundtvig 1783 -1872

Dansk præst og digter. Var med i Den grundlovgivende Forsamling. En af de største inspiratorer i dansk åndsliv, og de bedste af hans utallige sange og salmer er blevet folkeeje.

Hans ideer blev realiseret gennem oprettelse af folkehøjskoler, friskoler og valgmenighedskirker.

Minde om Danmarks frihed 5. maj 1945

---

15. juni 1219 Valdemar Sejr 1170 - 1241

Dansk konge, der erobrede Estland, hvor Dannebrog ifølge sagnet faldt ned fra himlen i 1219

Gårdejer Hans Laurits Hansen

Hans Laurits Hansen ejer af Lindgården, skænkede i 1919 denne mindeplads til Foreningen Dannebrog.

Thyra Danebod (død 1212)

Gorm den Gamles dronning.

Margrete 1353 – 1412

Dansk regerende dronning og kendt fra Kalmarunionen.

C.E.F.Weyse 1772 -1842

Dansk komponist og organist, kendt for bl.a. melodier til morgen og aftensange af Ingemann.

Niels W. Gade 1817 -1890

Dansk komponist, kendt for Elverskud. Han var direktør for Musikkonservatoriet i København.

J.P.E. Hartmann 1805 -1900

Dansk kom med stor musikalsk spændvidde. Komponeret musikken til: ”Guldhornene”, ”Blomster som en rosengård” og ”I sne står urt og busk i skjul”.

Adam Oehlenschläger 1779 -1850

Dansk digter. Skrev bl.a. ”Guldhornene” og nationalsangen ”Der er et yndigt land”.

C. Hostrup 1818 -1892

Dansk forfatter og præst, der er kendt for” Genboerne”, og ”Eventyr på Fodrejsen”.

H.C. Andersen 1805 -1875

Verdensberømt dansk eventyrdigter født i Odense. Skrev mange dobbeltbundede eventyr og bl.a. sangen: ”I Danmark er jeg født”.

Ludvig Holberg 1684 -1754

Dansk forfatter født i Bergen. Kendt for sine komedier, der på én gang var samfundssatire og litterær parodi, som f.eks. ”Jeppe på Bjerget” og ”Den politiske kandestøber”.

Sønderjylland vundet 15. juni 1920

Genforeningsstenen

Bertel Thorvaldsen 1770 -1844

Dansk billedhugger. Lavede bl.a. Kristus og de 12 apostle til Københavns Domkirke.

W. Marstrand 1810 -1873

Dansk maler, bl.a. portræt af Johanne Luise Heiberg.

C. Bloch 1834 -1890

Dansk maler, kendt for historiske malerier samt mange altertavler.

Steen Steensen Blicher 1782 – 1848

Dansk forfatter og præst. Arrangerede folkemøder på Himmelbjerget og skrev bl.a. ”Hosekræmmeren” og,” Præsten i Vejlby”.

B.S. Ingemann 1789 -1862

Dansk digter kendt for sine historiske romaner, samt morgen – og aftensange.

Chr. Richardt 1831 -1892

Dansk forfatter kendt for: ”Sov, mit barn, sov længe” og ” Altid frejdig når du går”.

Saxo Grammatius død ca. 1220

Skrev den første danmarkshistorie.

A.D.Jørgensen 1841 -1897

Dansk historiker, der arbejdede med Sønderjyllands nationale problemer.

Rasmus Rask 1787 -1832

Dansk sprogforsker født i Brændekilde.

---

20. juni 1778:

Christian Ditlev Reventlow 1748 -1827

Andreas Peter Bernstorff 1735 – 1797

Christian Colbjørnsen 1749 -1814

Alle tre var aktivt medvirkende til ophævelsen af stavnsbåndet.

---

5. juni 1849 -1915

Klaus Berntsen 1844 – 1927

O. Lehmann 1810 – 1870

Moltke 1785 – 1864

D.G. Monrad 1811 – 1887

N. Neergaard 1854 – 1936

C.Th. Zahle 1866 -1946

Danske politikere, der alle havde stor indflydelse enten på Grundloven af 1849, eller den ændrede Grundlov af 1915.

Stævnestene

Bystævnepladsen med stenen

Fotografere i 1975

Højby Lokalhistoriske Forening

Stævnestene der har tilknytning til personer og gårde i det gamle Højby Sogn, står i orden, og følger fra åbningen urets retning.

De fleste sten, er indgraveret på to sider med årstallene 1848 og 1976. – 1876 var det år, hvor stævnet blev flyttet første gang (på grund af jernbanen). Den daværende ejers initialer er derfor indhugget.

—

Nørrelund:

1848 LKS **1876 FMS**

Lars Knudsen Frederik Madsen

1989

Inge Madsen samme slægt Hestestutteri

Østergård:

1848 HMS **1876 PHS**

Hans Mortensen Peder Hansen(søn)

1994

Else Marie Mogensen samme slægt. Keramikværksted

Skolen:

1876 HM

Hans Møller

Odense Kommune Folkeskole

Thorsagergaard:

1848 CPS **1876 LKS**

Christian Pedersen Lars Kristiansen(søn)

1970

Anders Kristensen samme slægt.

Brobæk:

1848 LHS **1876 HLS**

Lars Hansen Hans Larsen (søn)

1979

Susanne Stougaard samme slægt.

Kroen:

1876 VPS

Vilhelm Pedersen

Nedlagt som kro. Beregnerfirma

Bakkegården:

1848 HHS

Hans Hansen

1969 Årslev Kommune

Foreningen Bakkegården, Kulturhus.

1876 LRS

Lars Rasmussen

1970 Odense Kommune

Jorden totalt udstykket

Lindegården:

1848 HMS

Jens Hansen

1995 Fyns Amt. Bofællesskab for handicappede.

1876 NHS

Niels Hansen (gift med enke)

Friskolen:

1876 KBS

Klaus Berntsen

Aulkær:

1848 CHS

Claus Hansen

1983 Anne Rokkjær samme slægt.

1876 HKS

Hans Knudsen (svigersøn)

Højbygården:

1848 NMS **1876 MHS**

Niels Andersen Mads Hansen

1940 Hofmann Nielsen. Jorden frasolgt.

Lundsgård:

1848 RLS **1876 HRS**

Rasmus Larsen Hans Rasmussen (søn)

1983 Vagn Schärfe. Jorden solgt fra. El-installatør.

Trundholm:

1848 PHS **1876 JPS**

Peder Hansen Jørgen Pedersen (søn)

1995 Jørgen Fuhrmann. Jorden udstykket.

Granly:

1848 HLS **1876 HKS**

Hans Larsen Hans Larsen (samme)

1998 Morten Norberg. Jorden solgt

Vestergård:

1848 PLS **1876 PLS**

Peder Larsen Peder Larsen (samme)

1963 Jørgen Peder Johansen. Samme slægt

Fuglekilde:

1848 MHS

Mads Hansen

1876 LKS

Lars Christensen (gift med enke)

1976 Carsten Woetmann. Svineproduktion.

Bøgeskovgård:

1848 HMS

Hans Madsen

1876 AJS

Anders Jørgensen

(svigersøn)

1973 Jørgen Peder Johansen. Samme som Vestergård.

Kærsagergård:

1848 JHS

Jens Hansen

1876 NRS

Niels Rasmussen

(svigersøn)

1876 FKS (Ukendt)

Træk af Højby Sogns historie

Andelsbevægelsen:

I det gamle Højby sås der spirer til andelsforetagender. By lauget købte i fællesskab en tønde tjære til vognsmørelse. Når den var afhentet af oldermanden, kaldte byhornet til stævnet. Her mødet hver mand med sin tjærekande og fik sin part udleveret. Efter udleveringen af tjæren afholdt man om aftenen en sammenkomst ”Tjæregilde”.

Bylauget var tillige fælles om en tyr og en orne, og når der årligt holdes skifte, hvem skulle opstalde disse dyr, blev der holdt tyre-eller ornegilde.

Der herskede megen overtro mellem bønderne. I tilfælde af sygdom blandt dyr og mennesker henvendte man sig næsten aldrig til en læge. Man kontaktede heller en klog kone i Odense ved navn Marie Daniels.

Sprøjtehuset:

Når det skal nævnes i forbindelse med mindepladsen, er det fordi, der har været en vis tilknytning. Før man fik et egentligt brandvæsen, måtte man lokalt klare sig selv. Derefter traf kommunen aftale med Falck om slukning af brande. Nu er det Odense Brandvæsen, der tager sig af sagen.

Da man i året 1874 begyndte forberedelserne til anlæg af Sydfynske Jernbane gennem Højby, var man så uheldig, at både sprøjtehus og bystævnet lå dér, hvor skinnerne skulle placeres. Kommunen forhandlede med Jørgen Pedersen (Højbyvej 3) om at få huset placeret overfor (Mads Hansens have, Højbyvej 9) – det der i dag er Højbyvej 30. For ekspropriationen skulle betales 80 rigsdaler. – Det blev ikke til noget, og i marts 1875 blev det vedtaget, at der skulle bygges på Niels Hansens mark, på hjørnet overfor kroen (Niels Hansen er fader til Laurits Hansen).

Sognerådet købte pladsen for 6 rigsdaler. På det tidspunkt lå der et gadekær på hjørnet, og jorden var meget lav og fugtig. Johan Hansen, som havde påtaget sig at bygge huset, androg kommunen om 4,- kr. mere, en det accepterede. Hvor meget, det var er ikke opgivet.

Det nyopførte sprøjtehus på hjørnet over for kroen - 1875 Højby Lokalhistorisk arkiv

På det andet hjørne. Dér hvor pladsen er, lå der engang en lade, som hørte til kroen. Den har sikkert ligget på en del af den nuværende plads, idet kromanden ejede en del deraf. Vejen gik på den anden side af laden ind mod kroen. Laden var til tærskelade, hestestald og kornhus. I 1906 blev den ændret til resestald. Den var 16,5 alen lang.

I 1909 blev det bestemt at flytte huset, så det kom til at ligge mellem bybrønden og kroladen, og der har det sikkert ligget på en del af den nuværende plads. I 1919 bliver huset igen flyttet til det nuværende sted Højbyvej 27, og der købes 70 m2 jord. Det besluttes, at huset skal være så stort, at der kan stå en sprøjtevogn i det.

Bybrønden:

Denne blev brugt, når tønderne på sprøjtevognen skulle fyldes op. Der har været mange gisninger om, hvor den var placeret, men i sommeren 1998, da fortovet blev gravet op, blev den fundet dér, hvor lågerne til anlægget er i dag. Den var bygget af store kampesten forneden og med mursten øverst. Nu er der kun en del tilbage. Over brønden har været en pumpe, men desværre har vi ikke nogen beskrivelse af den. Der har været anvendt et par forskellige typer med vippestang enten med en fast pumpe, eller et pumpehus, hvor man så tog den pumpe, der var på sprøjtevognen og brugte den på pumpen, når der skulle fyldes vand på tønderne.

Telefoncentral:

Niels Hansen ”Lindegården” sælger i 1887 en parcel til skomager Christoffer Pedersen på 1,75 album (det er dér, hvor stævnestenen er sat). Han ernærer sig som skomager med en svend som medhjælp. – Da der på Fyn omkring århundredeskiftet oprettes telefoner på hele Fyn, bliver Højby Central indrette hos Christoffer Pedersen, og den passer han samtidigt med sin forretning. I 1923 sælger han huset til Fyns Kommunale Telefonselskab, som driver stedet med bestyrere, indtil der i 1969 indrettes en ny central på Hollufgårdsvej. Den er uden betjening. På det tidspunkt rives den gamle central ned, og stævnestenene flyttes fra pladsen ved banen til deres nuværende sted.

Telefoncentralen på hjørnet af landevejen (nuværende stævneplads). Foto ca. 1959

Højby Lokalhistorisk Arkiv

Æresmedlemmer

I 1959 udnævnte Foreningen Dannebrog Signe Jensen og Marie Zander til æresmedlemmer. De var begge over 80 år, og havde gennem et langt liv været medlemmer og i den forbindelse gjort et stort arbejde for foreningens forsatte beståen.

I 1985 gik man videre, idet bestyrelsen ønskede at påskønne foreningens medlemmer, når de var fyldt 80 år, ved at udnævne dem til æresmedlemmer af Foreningen Dannebrog. Man fik udformet et æresmedlemsbevis, som i de første år blev overrakt på generalforsamlingen året efter, at medlemmet var fyldt 80 år. Senere gik man over til, at et par bestyrelsesmedlemmer besøgte fødselaren på selve dagen, ønskede tillykke med en buket og overrakte æresmedlemsbeviset. Vi har indtryk af, at medlemmerne bliver glade og stolte over at blive udnævnt til æresmedlem, og for bestyrelsen har det været en positiv oplevelse at komme og hilse på vore ældre medlemmer, som jo kan fortælle om oplevelser fra et langt liv.

Pr. 15. juni 1999 har Foreningen Dannebrog 200 medlemmer heraf 9 æresmedlemmer

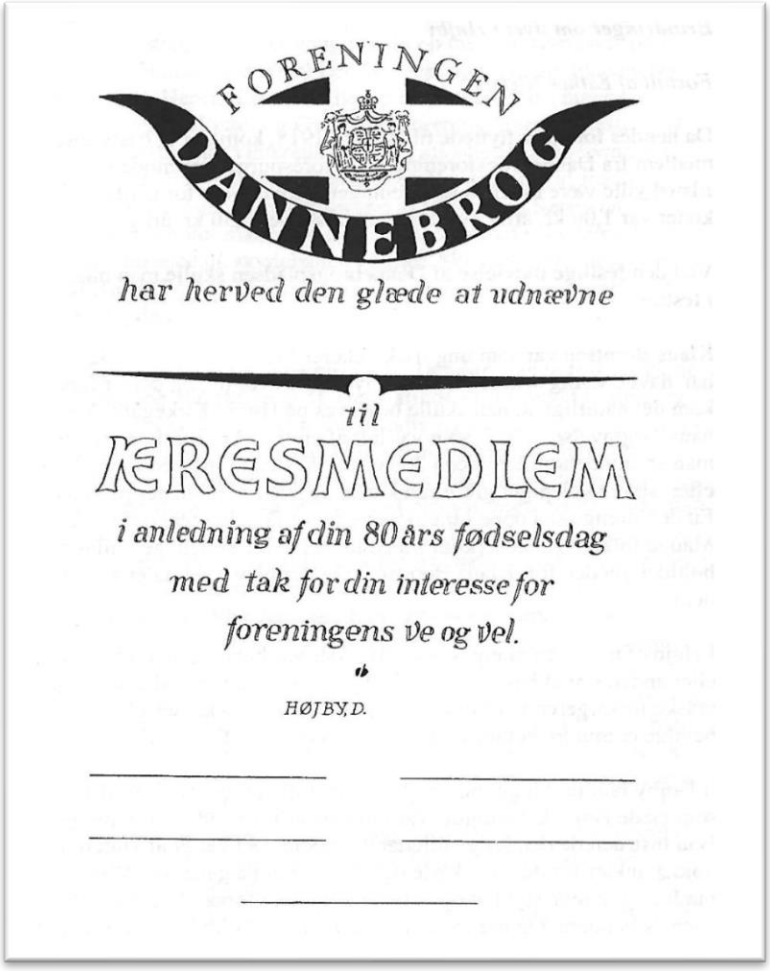
FORENINGEN DANNEBROG

har herved den glæde at udnævne

til

ÆRESMEDLEM

i anledning af din 80 års fødselsdag
med tak for din interesse for
foreningens ve og vel.

HØJBY, D.

Kopi af æresmedlemsbevis udformet i 1985 - Højby Lokalhistoriske Arkiv

Erindringer om livet i Højby

Fortalt af: Esther Nielsen

Da hendes forældre flyttede til Højby i 1918, kom der et bestyrelsesmedlem fra Dannebrogsforeningen og forespurgte om moderen Karen Elsted ville være medlem af foreningen. Kontingent for gårdmandskoner var 1,- kr. årlig og for husmandskoner 0,50 kr. årlig.

Ved den festlige indvielse af Dannebrogspladsen skulle man møde op i festtøj.

Klaus Berntsen var som ung friskolelærer i Højby far 1862 – 82, og han havde stadig senere i livet tilknytning til Højby, og derfor forekom det naturligt, at han skulle begraves på Højby Kirkegård. Ved hans begravelse i 1927, som var lidt af en folkebegivenhed, holdt man en mindehøjtidelighed i Anlægget. Kisten kom med toget, hvor efter store skolepiger gik foran kisten og strøede blomster på vejen. – En del drenge sad oppe i trætoppene for at få hele sceneriet med. Mange folketingsmænd kom fra København for at deltage i mindehøjtideligheden for Klaus Berntsen. Og der blev holdt taler af flere af dem.

I Højby fandtes en hjælpekasse. Hvis der var beboere som af den ene eller anden grund havde behov for hjælp evt. efter et dødsfald, hvor måske forsørgeren var faldet bort, så kunne hjælpekassens bestyrelse bevilge et mindre beløb, så man kunne klare den første tid.

I Højby fandtes Ungdoms- og foredragsforeningen. H.C.Karlshøj, som ejede Bøgeskovminde, var i mange år formand for foreningen. – Han instruerede den årlige dilettantkomedie. Det var en af vinterens højdepunkter for de unge karle og piger rundt på gårdene. Man skulle mødes og indøve stykket og siden opføre det i forsamlingshuset for sognets beboere. – Og når man i den forening afholdt baller for de unge mennesker, foregik det på denne måde: Først kom der en foredragsholder for at sørge for det kulturelle islæt. Derefter fik man kaffe, og siden dansede man så til kl. 24.00.

Musikken blev leveret af Laurits Hansen, Allested, som hver gang mødte op med sit tre-mands orkester. Laurits Hansen var far til Leo Hansen, som senere blev en berømt violinist. – Henrik Larsen, Allerup Bakkegård var i mange år formand for Højby Skytte – og Gymnastikforening, hvor de fleste unge gik til gymnastik om vinteren. Vinteren afsluttes med gymnastikopvisning, en eftermiddag i foråret. Herefter spisning af medbragt mad og derefter dans til musik leveret af Hr. og Fru Sørensen, Ringe. – Om efteråret afholdt man skyttefest. Den dag havde skytterne først skydekonkurrence på skydebanen i Højby Skov, og siden marcherede man til Højby Forsamlingshus til fælles festlig sammenkomst med spisning og dans.

Den 2. februar afholdt vi Kjørmegilde. Der var mange folk på gårdene dengang, og alle skulle med. Det startede kl. 15.00 med foredrag og kaffe. Derefter skulle de hjem for at fodre og malke køerne. Om aftenen mødte de op igen, og pigerne havde smurt mad med. Efter spisningen var der underholdning og dans, og alle havde en god dag. – Men den fest stoppede i 1938, da 3 forholdsvis unge mænd – alle familiefædre – i løbet af ganske kort tid og af forskellige sygdomme afgik ved døden. Det var et stort chok for landsbyen på kort tid at miste 3 fremtrædende mænd, Marius Larsen, Granly, Kristian Kristiansen, gift med

dameskrædder Jensigne Kristiansen og Lars Larsen, Lindegård, så Kjørmesfesten blev aflyst det år og kom aldrig i gang igen.

Der var også dengang både en friskole og kommuneskole. I friskolen var der 30 elever, som fortrinsvis kom fra gårdene i Højby. Man gik i skole hver anden dag. Læren hed Frovin Jensen. Han klarede undervisningen af alle elever i de mest almindelige fag med hjælp af sin kone, så lang tid hun havde helbred til det.

I Kommuneskolen var det lærer Frands Johan Ring, der var førstelærer. Han var en meget dygtig og vellidt lærer, der blev inviteret til festlighederne rundt om på gårdene, selvom gårdmændenes børn ikke gik i kommuneskolen. Ligeledes så man ham mange gange rundt om i Højby stå ved sit staffeli, og der er stadig mange af Højbys beboere, som har et billedet malet af Ring. Han var i øvrigt bror til komponisten Oluf Ring, hvis navn er indskrevet på en sten i anlægget.

Fortalt af: Katrine Rasmussen

Jeg blev gift og flyttede til Højby i 1942. Min mand Ingemann Rasmussen havde i 1941 startet skrædderi på førstesalen hos Schärfe på Højbyvej, hvor vi også boede efter vores giftemål. Willy blev født i 1943, og dengang blev Dannebrogsforeningens flag også hejst ved barnedåb. Da Ingemann og jeg spadserede til kirke med vores søn for at få ham døbt, opdage jeg, at flaget ikke var hejst. Umiddelbart tænkte jeg, at der selvfølgelig var forskel på folk i Højby, som bl.a. cykelsmed Sander havde gjort os opmærksom på. Han mente, at der skulle gå en del år, før man blev accepteret af de gamle Højbyer. Senere fandt jeg ud af, at det også dengang kun var for medlemmerne, man flagede. – Siden blev jeg også medlem og har siddet i bestyrelsen i 2 perioder.

Mens Jensigne Kristiansen var formand, skulle vi holde en Dannebrogsfest. – Bestyrelsen asede og masede for at få forsamlingshusets klaver sat op på forhøjningen til musikerne. En af damerne foreslog, at vi skulle hente skomageren til at hjælpe, men Jensigne slog hælene i ! – Vi er en kvindeforening, og kan klare os selv!

Hvilket vi også gjorde – **Klaveret kom op!**

Til Dannebrogsfesterne kom der også børn med, og ligesom nu havde vi smurt smørrebrød med. Det kunne knibe for børn at sidde stille så længe ad gangen, så vores dreng Willy fik en saks og papir, som han kunne sidde og lege med under bordet. Heldigvis klippede han ikke snørebåndene over.

Foreningen fik et nyt flag, som Katrine syede rigsvåbnet på. Bestyrelsen hejste det første gang på stævnet til Kong Frederiks den IX´s 50 års fødselsdag i 1949.

Ved en fest i Ungdoms- og Foredragsforeningen havde man behov for gratis og gerne lokal underholdning. Så Hans Johs Jensen og Ingemann Rasmussen optrådte udklædt som Fy og Bi. – Ingemann spillede harmonika og Hans John sang. Det vakte stor begejstring, og det blev foreslået, at de skulle tage ud og optræde udensogns. Men en ting var at optræde i en forening, når man sad i bestyrelsen, og skulle spare på pengene. Noget andet at tage ud og optræde for fremmede, så det blev der ikke noget af.

Fortalt af: Anna Mortensen

Æresmedlem Anna Mortensen får her overrakt beviset af formand Karen Ødegaard den 11. juni 1990

Højby Lokalhistoriske Forening.

Anna Mortensen, der fyldte 90 år den 25. december 1999, er foreningens ældste medlem. Hendes mor, der hed Mathilde Andersen, var med til at stifte foreningen. Anna Mortensens far var med nat og dag, at stå vagt ved forsamlingshuset, medens Klaus Berntsens kiste stor dér.

Anna Mortensen har selv været medlem af foreningen, siden hun blev gift i 1938. Fra 1948 til 1968 var hun vært i forsamlingshuset, samtidigt med at hun var flaghejser for foreningen. På det tidspunkt skulle der hejses flag både i anlægget og ved det gamle stævne ved banen.

Dan der ofte var fest i forsamlingshuset, når der blev flaget, skulle Anna Mortensen midt under serveringen skynde sig ud, når flagene skulle tages ned. Værten fik fast 200,- kr. om måneden af kommunen og fra 1,- kr. i timen for at dække bord servere osv. af dem, der lejede forsamlingshuset. – I disse år var den faste kogekone et af foreningens æresmedlemmer, nemlig Verna Nielsen.

Da den nye kommuneskole blev indviet i 1959, blev Anna Mortensen og hendes mand ansat til at varetage rengøringen både på skolen og i forsamlingshuset. Samtidigt skulle de passe sportspladsen ved skolen og anlægget. Året efter døde Anna Mortensens mand, og hun blev fritaget for det udendørs arbejde.

Anna Mortensen fortæller, at når Foreningen Dannebrog skulle holde den årlige fest, kom bestyrelsen på besøg i forsamlingshuset over en kop kaffe, og festen blev planlagt.

Til festerne i Forsamlingshuset var der næsten faste pladser, og det havde betydning, hvor man sad.

Fortalt af Elna Jensen

Elna Jensen var 9 år gammel, da hun flyttede til Højby med sine forældre.

Faderen rejste meget ifølge med sit arbejde og ville gerne have familien med sig, så der blev flyttet en del. – Desværre døde Elnas fader ret tidligt. Familiens bolig i Højby blev herefter telefoncentral, som Elnas moder passede. Pigerne – Elna og hendes 4 søskende – hjalp med dette arbejde, der var et 24 timers job.

Elna tilbragte sin skoletid i statsskolen, og efter denne tid blev hun kokkepige på Allerupgaard. Hun læste engelsk hos Frovin Jensen, hvor der blev røget tobak i studieværelset.

Elna havde i sine pige år fået et godt øje til Peter Jensen, Østergård, ligesom han havde fået et godt øje til Elna. Således gik de og kiggede på hinanden. Da Elna fyldte 18 år blev det unge par forlovet, og som 23- årig blev Elna gift med Peter Jensen.

De flyttede ind på Østergård, hvor også Elnas svigerfamilie boede, idet det var sviger morderens barndomshjem, som nu har været i familiens eje i 150 år. Svigerforældrene boede sammen med Elna og Peter i 15 år, og Elna lærte meget af sin svigermor, som var meget dygtig til at føre hus.

Hans Laurits Hansen havde etableret en læsekreds i Højby. Det fortælles tillige om ham, at han på en rejse til København engang på Storebæltsfærgen så en galoche ligge. Denne sparkede han til side, hvilket dog viste sig senere ikke var så heldigt, idet han, da han kom til Højby, måtte konstatere, at han manglende en galoche.

Elna havde nok at gøre på Østergård, men alligevel fulgte hun med i livet i Højby, hvor der bl.a. blev spillet dilletant. Det kunne Elna godt have lyst til – men Peter sagde nej!

Elna har været aktiv som medlem af Foreningen Dannebrog, hvor hun i en lang periode har lagt et stort arbejde som formand for foreningen. Bl.a. var hun med til at forestå en noget tidligere omlægning af anlægget.

Under krigen husker Elna, at det ikke var muligt at komme i anlægget, på grund af militær tilstedeværelse, ligesom der i slutningen af krigen var indlogeret flygtninge i forsamlingshuset.

Nye tiltag

”Højby spiller op og Den gamle cafe”

Op igennem 70érne og 80érne flyttede mange nye beboere til Højby. For at de kunne komme til at føle sig som en del af det såkaldte ”LANDSBYFÆLLESSKAB”, var Foreningen Dannebrog sammen med de fleste af Højbys øvrige foreninger medarrangør af ”STÆVNEMØDE” fra 1986 og i årene fremefter. Det har været afholdt i Anlægget flere gange, hvor der har været forskellige boder, tombolaer og bl. konkurrencer om den bedste og flotteste lagkage. – Ligeså har vi i 1993 deltaget i ”HØJBY SPILLER OP”.

- I forsamlingshuset havde bestyrelsen lavet ”DEN GAMLR CAFE”, hvor vi udklædt i gamle dragter serverede bagt æblekage efter gammel opskrift, brunsviger, vafler og æbleskiver, ligesom vi med hjælp far lokalhistorisk forening havde en udstilling om Foreningen Dannebrog.

Derefter havde gæsterne mulighed for at deltage i en quiz om foreningen. Spørgsmålene kunne besvares ved at gå en tur i anlægget og se på de forskellige mindesten. Vi havde mange besøgende, men faktisk mest kendte ansigter, så desværre hjalp det ikke så meget på ønsket om at komme til at kende nye tilflyttere i Højby.

Serveringspersonalet i Den gamle Cafe

DANNEBROGSKORT:

Gennem længere tid havde bestyrelsen gået og glædet sig over anlægget og mente egentlig, at lindetræet og bystævnet var et pænt vartegn, som godt kunne skabe lidt reklame for både Højby og Foreningen Dannebrog.

Det blev starten på de meget solgte Dannebrogskort, som mange medlemmer har stor glæde af og bruger ved mange lejligheder. Kortene kan købes ved bestyrelsen.

JULEUDSMYKNING:

Bestyrelsen mente, at Højby manglede juleudsmykning, så i 1994 blev det første år, hvor lindetræet stod med lys i december måned. Niels Hjorth og Poul Erik Schmidt formidlede, at SEMCO sponserede nedgravningen af elkabel, opsætning og nedtagning af pærer det første år, ligesom forsamlingshuset leverede strøm. Det er jo dejligt med sådan et samarbejde, som er til glæde for alle i Højbys beboere. Den 3. december 1994 blev juleudsmykningen tændt første gang under stor bevågenhed af en del Højby-borgere, ligesom Østfyns postens repræsentant mødte op for at fotografere begivenheden. De fremmødte nød et glas gløgg, mens de betragtede det smukke træ, som stod og lyste i den mørke tid. Denne tilbagevendende tradition nyder alle forbipasserende hvert år i december måned.

Siden har Dannebrogsforeningen i 1996 modtaget overskuddet fra de forskellige foreningers ”STÆVNEMØDE”. Et beløb på 15.000,- kr., som er sat på en spærret konto beregnet til lysudsmykning i december måned.

Særlige begivenheder

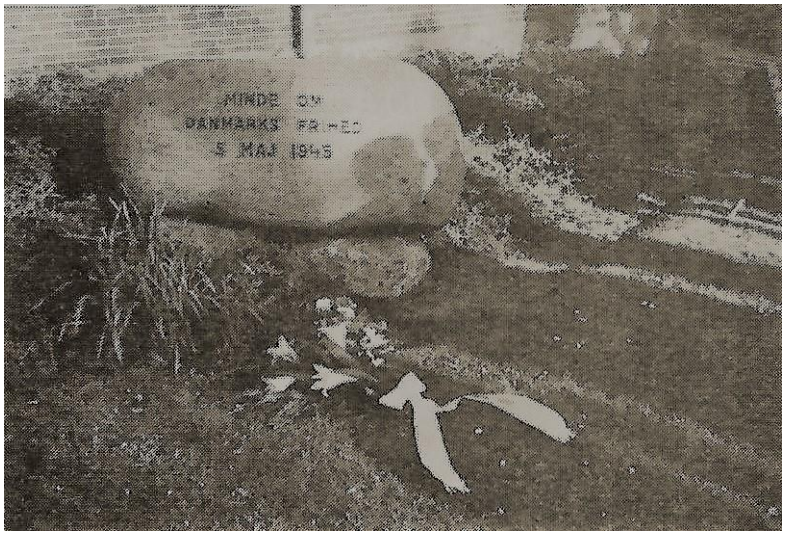

Mindehøjtidelighed for 4. maj 1945

I anledning af 50 året for Danmarks befrielse den 4. maj 1995.

På en dejlig forårsaften samledes ca. 100 Højby-borgere og Hjemmeværnskompagniet Distrikt 43 Østfyn i anlægget for at mindes Danmarks befrielse. Der blev lagt blomster ved 5. maj -stenen.

Laurits Kristiansen fortalte om livet i Højby under besættelsen. John Lindquist spillede trompet til: ”Frihed sangen”, ”En lærke lettede”, og ”Nu glider flaget langsomt ned”.

Det var en smuk højtidelighed, som fik folk til både at tænke tilbage. Aftenen afsluttes i Højby Kirke med en mindegudstjeneste.

FORENINGEN DANNEBROG

Foreningen Dannebrog
sender Hendes Majestæt
Dronning Margrethe d. II
vor hjerteligste lykønskning
i anledning af
25-års regeringsjubilæet.

Rita Andersen
formand f.
Dannebrogsforeningen

Dronning Margrethes 25 års regeringsjubilæum

I 1996 sendte foreningen Dannebrog et lykønskningstelegram til Dronning Margrethe i anledning af hendes 25 års regeringsjubilæum.

Teksten i telegrammets bagside lød som følgende:

FORENINGEN DANNEBROG.

Foreningen blev dannet i 1899 af en kreds af kvinder i Højby med det formål at bevare det gamle bystævne. Senere fik foreningen overdraget en jordparcel ved forsamlingshuset, hvor der blev anlagt den nuværende mindeplads, kaldet anlægget, med bautastenene og flagstang.

Konseilspræsident Klaus Berntsens formidlede, at hans Majestæt Kongen gav foreningen tilladelse til at flage med dannebrog signeret med det danske rigsvåben.

Der flages på højtidsdage, nationale festdage samt ved vore medlemmers mærkedage.

Foreningen DANNEBROG

Formand Rita Andersen

Lindeskovgyden 81, Højby

5260 Odense S.

Foreningen modtog senere et takkekort fra Hofmarskallatet:

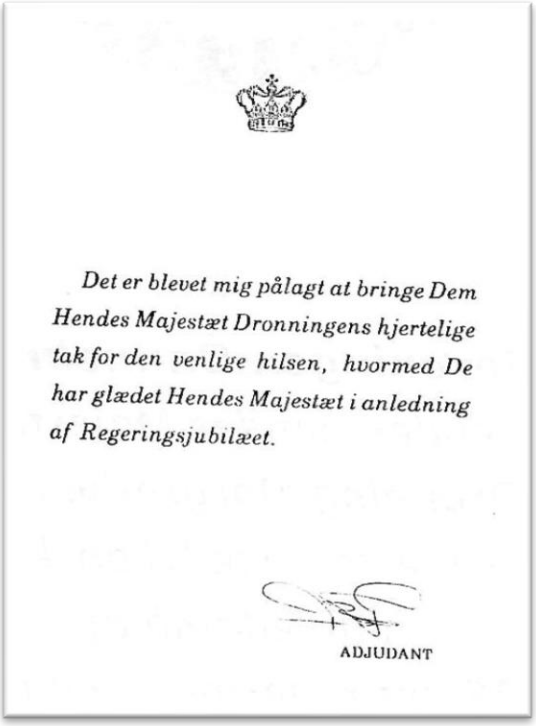

Det er blevet mig pålagt at bringe Dem Hendes Majestæt Dronningens hjertelige tak for den venlige hilsen, hvormed De har glædet Hendes Majestæt i anledning af Regeringsjubilæet.

ADJUDANT

Flagkalender

Bestyrelsen udarbejder hvert år en flagkalender over datoer, på hvilke der skal flages i anlægget.

Der flages på højtidsdage, nationale festdage, når vore medlemmer har bryllup, sølvbryllup, guldbryllup samt medlemmers runde fødselsdage. I forbindelse med begravelse flages ligeledes, samt i de specielle tilfælde, hvor der sker omtale af Dannebrogsforeningen.

Første gang, man vedtog at flage ved medlemmers runde fødselsdage, var i 1961, hvor der blev flaget ved 80 års fødselsdage.

Ved generalforsamlingen i 1970 blev det foreslået og vedtaget, at man flagede i anlægget ved 70 års fødselsdage.

I 1994 nedsatte man flagalderen for medlemmer og ægtefæller, så der nu flages første gang ved 60 års fødselsdagen.

Foreningens nuværende flaghejser Leo Hedegaard tager flaget ned inspiceret af 2 tidligere kolleger Anna Mortensen og Laurits Kristianse

Vi har i de forløbende 100 år slidt en del flag op, og har indtil flere gange været så heldige at modtage flag fra Danmarks-Samfundet. I forbindelse med udskiftningen af flag, skal der også males rigsvåben. Der har vi haft glæde af den lokale malermester, Ole Stouby og nu sidst af Preben Hansen.

Jubilæer

Søndag den 16. marts 1924 afholdes 25 års jubilæum i forsamlingshuset for medlemmer af familien.

Programmet var: Fælles kaffebord efterfulgt af oplæsning af Skærmydsler ved 4 af foreningens medlemmer. Festen sluttede med et par timers dans.

I anledning af 25 året for mindepladsens indvielse den 19. juni 1944 var der selskabeligt samvær med underholdning af Hans Larsens orkester, hvilket vakte stort bifald. Senere ved kaffen talte lærer Ring så smukt om flaget.

Torsdag den 7. december 1939 fejrede man 40 års jubilæet med underholdning af forfatteren Morten Korch.

Ved foreningen Dannebrogs 50 års jubilæum i 1949 var Lars Nielsen, skrædder Hansen, Kirstine Kristiansen og Kristine Larsen inviteret som æresgæster, da de havde været medlemmer i alle 50 år. Desværre mødte kun Kristine Kristiansen, idet de tre andre var forhindret.

Fru Hedegaard, Odense holdt et kort foredrag og udbragte et leve for foreningen. Der blev sunget en sang, som var skrevet 50 år tidligere og en til 50 års dagen.

Den 16. juni 1969 blev 50 året for overdragelsen af anlægget markeret. I den anledning blev der flaget både på stævnet og i Anlægget.

Der var middag for 75 gæster. Formanden Marta Andersen bød velkommen og rettede en særlig tak til rektor Mollerup, som var tilstede for at overrække foreningen et nyt flag skænket af Danmarks- Samfundet. Kirstine Løvsø læste en prolog. Hr. Mollerup holdt tale, samtidigt med at det nye flag blev båret ind af 4 unge piger fra byen.

Hr. Løvsø fortalte om flaget, og hvad der stod i protokollen. Til sidst kom et sangkor fra skolen under ledelse af fru Skårup Jensen.

Vi fejrede 75 års jubilæum den 15. juni 1974 i forsamlingshuset. Der var 75 gæster, som fik middag fra ”Kokken & Jomfruen” i Gislev, men maden var ikke særlig vellykket. Der var underholdning af pastor Kjeldgård med familie. Underholdningen var god, men vi talte om, at den måske var overflødig, da det kniber med at få publikum til at være rolige, når der er serveret drikkevarer, og at man en anden gang kan nøjes med et par taler af deltagerne.

Den 15. juni 1979 blev der afholdt 80 års jubilæumsfest for foreningens opståen og 60 års fest for mindepladsen. – Kl. 18.00 samledes man i Anlægget. Og Politiorkesteret spillede nogle marcher og fædrelandssange.

Arne Løvsø holdt en meget fin tale om Hans Laurits Hansen, hvori blev fremhævet alt det, som han havde været for Højby.

Derpå afslørede man en mindesten med følgende inskription:

Gårdejer Hans Laurits Hansen

Skænkede i 1919 denne mindeplads

Til Foreningen Dannebrog

Efter afsløringen sang vi den sang, som blev sunget ved foreningens 25 års jubilæum. Bagefter var der middag i forsamlingshuset for de 108 gæster.

Til foreningens 90 år fødselsdag i 1989 blev der afsløret en sten i Anlægget. John Lindequist og Gertrud Weensgaard spillede melodier af Thorvald Aagaard, Oluf Ring og Carl Nielsen.

Erik Kristiansen fortalte om komponisternes liv og virke samt deres tilknytning til Højby. Stenen har foreningen fået fra Fuglekilde, og det er en ” påskaltavikpofyr ledeblok”, som i istiden kom hertil fra Sverige. Underholdningen det år var 2 gamle koner, som mødtes på stævnepladsen og sludrede om den gamle forening, mens bestyrelsen vaskede sten.

På vej mod 100 år

Gave fra Aslaug & Carl Friis`s Legat

I foråret 1998 fik vi i bestyrelsen den tanke, at vi gerne ville markere Foreningen Dannebrogs 100 års jubilæum den 15. juni 1999 ved ” at rejse en sten”.

100 år er lang tid, og tiden rummer så meget. Et nærliggende tema for et kunstværk ville være: *” i dem vor fortid leved, af den vor fremtid gror”.*

Tilbage var så spørgsmålet, hvordan en sådan tanke kunne realiseres, og med hvilke midler? – Vi tænkte mange tanker, hvorefter vi tog kontakt til Rie Holm, der er leder af Gæsteatelier Hollufgård.

Vi blev inverteret til at besøge Rie Holm på Hollufgård, og denne invitation tog vi straks imod. Vi gav over for Rie Holm udtryk for vores tanker og bad hende om hjælp. Gæsteatelier Hollufgård er værkstedsfælleskab for fynske kunstnere. Som følge heraf kunne Rie Holm fremvise mapper tilhørende de fynske kunstnere. I hver mappe lå foto og personlige data den enkelte kunstner, ligesom der var fotos af forskellige værker, som kunstneren havde frembragt.

Rie Holm gav os gode råd og anvisninger med hensyn til procedurer ved ansøgninger om sponsorater.

En ganske bestemt kunstnermappe, som vi var meget interesseret i, tilhørte billedhuggeren Ellen Margrethe Andersen, Svendborg, idet vi fandt at hendes værker bestemt var noget vi kunne lide. At hun så samtidigt var en kvinde, havde vi absolut heller ikke noget imod.

Rie Holm tog kontakt til Ellen Margrethe Andersen og fik aftalt, at bestyrelsen skulle besøge hende i Svendborg den 11. juni 1998. Vi havde en hyggelig eftermiddag sammen med hende, hvor vi redegjorde for vores tanker og ikke mindst det tema, som kunstværket skulle symbolisere. Vi gav således Ellen Margrethe en fri opgave, men alligevel ret så bundet. Hun var meget interesseret i at høre om foreningen Dannebrog, og vi kunne mærke på hende, at hun gerne ville arbejde for os.

Kunstneren Ellen Margrethe Andersen arbejder på jubilæumsstenen -Højby Lokalhistorisk Forening

Da vi skiltes, havde vi lavet en aftale om, at hun nu skulle tænke over, hvorledes hun kunne illustrere vores tema i et kunstværk. Når hun var klar med sin ide, skulle hun fremsende denne i form af skitse med tilhørende materialebeskrivelse. Endelig skulle hun udarbejde et budget over, hvad den totale udgift ville være.

Medio juli 1998 modtog vi Ellen Margrethe Andersens oplæg. Vi drøftede dette i bestyrelsen, og var enige om, at vi var tilfredse med hendes oplæg.

Vi meddelt hende herefter, at vi ville gå videre med Ideen, som hun tidligere havde fået at vide kun kunne blive en realitet, såfremt vi kunne skaffe sponsorer til den samlede udgift kr. 87.000,-

Herefter fik vi udformet ansøgning, der blev stilet til 18 forskellige fonde/organisationer m.m.

Nu forestod et større kopieringsarbejde af det modtagende materiale fra Ellen Margrethe.

Nærmere bestem den 17. august afsendte vi 18 ansøgninger. Efter at disse var lagt i postkassen, gik vi så i spændt forventning om udfaldet.

Efter nogen tid begyndte de første resultater at melde sig i form af kvitteringer for ansøgningens modtagelse med besked om, at vi ville høre nærmere på et senere tidspunkt efter afholdelse af diverse bestyrelsesmøder.

Men så – fredag den 11. september 1998 modtog vi en telefonopringning fra Aslaug & Carl Friis Legat. Direktør for legatet J.T.Grønbech meddelte til vores store glæde, at man i bestyrelsen for legatet havde besluttet at ville sponsorere det totale beløb, hvilket betød, at vores store ønske kunne realiseres.

Det skriftlige tilsagn modtog vi den 12.september, og det var en glad bestyrelse, der ved medlemsfesten samme aften kunne give det glade budskab, der blev modtaget under store klapsalver.

Herefter kunne vi tage kontakt til Ellen Margrethe Andersen for at meddele hende, at vi nu kunne indgå et samarbejde med hende, hvilket vi ville glæde os til. Hun kunne nu gå i gang med den flotte gave, som vi så hen til at modtage på jubilæumsdagen den 15. juni.

Herefter sendte foreningen brev til de andre organisationer/fonde, hvorfra vi endnu ikke havde fået endeligt svar. I vort brev skrev vi, at vi var i den heldige situation, at vi fra anden side havde fået tilsagn om at få det samlede beløb sponsoreret. Vi anførte samtidigt, at vi var påbegyndt udgivelsen af et jubilæumsskrift, og derfor ville være taknemmelige, såfremt der i stedet for ville være muligt at støtte denne udgivelse økonomisk med et beløb på eksempelvis kr. 5.000,-

Til vores glæde modtog vi den 10. december 1998 et brev fra Ingeniør N.M.Knudsens Fond, hvori det blev meddelt, at fondens bestyrelse havde bevilget kr. 5.000,-

I december 1998 indrykkede vi nedstående i Højby Nyt:

”Foreningen Dannebrog glæder sig i denne tid…….

Stor gave på vej til Højby

Som mange vil vide, fylder foreningen Dannebrog 100 år den 15. juni 1999. – At fylde 100 år er noget ganske særligt, og i foreningen glæder vi os meget til fødselsdagen.

Glæden er særlig stor, fordi Aslaug og Carl Friis Legat i anledning af den store dag har besluttet at forærer foreningen og dermed Højby en skulptur til opsætning i anlægget.

Skulpturen, der udføres af Ellen Margrethe Andersen, vil blive afsløret på fødselsdagen den 15. juni 1999.

Odense kommune har sørget for, at anlægget er ”klædt på” til fødselsdagen, idet kommunen sidste år foretog en gennemgribende renovering af anlægget, ligesom der i øjeblikket udlægges løg til forårets komme. Anlægget fremstår herefter flot til at byde skulpturen velkommen.

Når der på traditionel vis i forbindelse med julemåneden tændes lys i lindetræet, sker det som altid for at skabe forventning og glæde hos os alle. I år sker det tillige i forventningens glæde om, at vi alle i Højby kan se frem til at modtage den flotte gave den 15. juni 1999.

Med venlig hilsen

Foreningen Dannebrog

p.b.v. Joan Larsen".

Jubilæumsprogram

Sådan fejrer Foreningen Dannebrog sit 100 års jubilæum i 1999

I forbindelse med jubilæet er fastlagt følgende jubilæumsprogram

Tirsdag, den 15. juni 1999 – Jubilæumsdagen:

Kl. 16.00 – 18.00	Reception i anlægget for medlemmer/beboere i Højby og øvrige gæster.
	Taler
	Afsløring af kunstværket udført af Ellen Margrethe Andersen og skænket af Aslaug & Carl Friis Legat
	Receptionen slutter med, at flaget tages ned.
Kl. 18.00	Der afholdes generalforsamling i forsamlingshuset, hvorefter der – for et beskedent beløb – serveres en let anretning
	Underholdning ved " Madammerne"

Lørdag den 25. september 1999 – Medlemsfest med ledsager:

Kl. 18.00	Vi mødes i anlægget, hvor der plantes et egetræ
	Flaget tages ned.
Kl. 18.30	Går vi i forsamlingshuset, hvor der serveres en 3-retters menu, hvortil foreningen yder et tilskud.
	Underholdning ved Per Thorhauge (kendt fra Frøbjergspillene)
	Herefter dans til musik af: Per Hüttels Duo

Foreningen Dannebrogs bestyrelsen i 1999

Grethe Mikkelsen – Marianne Koldby Larsen – Hanne Andersen

Ingrid Woetmann – Joan Larsen

Udgivet af Foreningen Dannebrog, Højby

I samarbejde med Højby Lokalhistorisk Forening

Med økonomisk støtte af Lokalhistoriske foreninger,

og Ingeniør N.M.Knudsnes Fond.